Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKENARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVIII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 14. FEBRUARJA (FEB. 14), 1935. Subscription $6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 32

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Rooseveltov "new deal" zavzema bolj in bolj fašistične tendence

Voditelji organiziranega delavstva, ki so navdušeno podpirali predsednikov program od začetka, so danes bridko razočarani. Visoki uradniki Rooseveltove administracije, ki so se nekoč postavljali kot progresivci in liberalci, so zdaj ponižni hlapci burbonizma. Vlada bolj in bolj podpira "vertikalne" in kompanijske unije

Washington, D. C. — (FP) — Sedaj, ko je Rooseveltova administracija jasno pokazala, da ne trpi vmešavanja in kritike voditeljev ameriškega organiziranega delavstva, ko je prevzela funkcije določanja mezd in delovnih ur preko NRA, so se ti voditelji pričeli zavedati, da s tem izpodkopava tla pod nogami strokovnih unij. Uvideli so, da se morajo prilagoditi politiki Rooseveltove administracije, ki je v sporu med njo in predsednikom Ameriške delavske federacije glede podaljšanja veljavnosti avtnega pravilnika pokazala naklonjenost magnatom, najti v obratnem slučaju obstoja nevarnost formiranja novih delavskih organizacij, ki bodo nadomestile sedanje.

Vodilni unijski uradniki so podpirali Rooseveltov 'new deal' od začetka. Bili so najbolj navdušeni pridigarji predsednikovega evangelija, čeprav so vse glavne pozicije v ustroju NRA zasedli predstavniki industrijskih magnatov. V točki 7 A zakona obnove so videli izredno priliko za organiziranje neorganiziranih delavcev.

Visoki uradniki Rooseveltove administracije, ki so dolga leta agitirali kot progresivci in liberalci in govorili, da je Ameriška delavska federacija preveč konservativna, da bi učinkovito igrala svojo vlogo v dobi tako zanega partnerstva z delavstvom, delodajalci in vlado, so podpirali reakciji. Sedaj govorijo o potrebi vertikalnih in kompanijskih unij, delavskih koncilih in podobnih stvareh, ki vodijo po fašizmu. Te ideje so že rodile sadove, ko je bil podaljšan pravilnik avtne industrije, ki je ustvaril usodne pogoje za razvoj kompanijskih unij v tej industriji.

Green in drugi visoki uradniki Ameriške delavske federacije dolže D. Richberga, bivšega pravnega zastopnika bratovščin železničarjev, izdajstva delavskih interesov, ker je šel v vseh mirih na roko avtomobilskim magnatom. Richbergov odgovor na te očitke spominja na besede MacDonalda, angleškega premierja, ki se je tudi povzpel na vodilno pozicijo s pomočjo delavstva. MacDonald je na očitke laburistov, da se je izneveril delavstvu, odgovoril, da je lojalnost vladi njegova prva dolžnost. Prav tako je Richberg naslovil solucijo svoji dvojni lojalnosti, ko je z obema nogama vstopil v tabor industrijskih magnatov, ki vodijo odločen boj proti delavskim organizacijam.

15 stavk v Clevelandu v preteklem letu

Cleveland, O. — V Clevelandu je bilo v lanskem letu 115 stavk, v katerih je bilo zapletenih nad 17,000 delavcev, se glasi letno poročilo policijskega načelnika Motowitza. Nekatere izmed njih so bile zelo resne in policija je imela dosti dela pri vzdrževanju miru, dostavlja poročilo.

Aretacije brezposelnih v Omahi

Omaha, Neb. — Policijski komisar Frank Myers je odredil razpis na brezposelne brezdomce, ki so si postavili šotorišča v nekaterih zapuščenih krajih mesta. Policija je aretirala okrog sto oseb, ki so bile pozneje obsojene na deset dni zapora brez možnosti na obtožbo potepuštva.

Domače vesti

Tragična vest iz starega kraja

Yukon, Pa. — Mary Gril je prejela vest od svoje sestre v Kamni gori pri Konjicah na Štajerskem o veliki nesreči, ki je zadela njenega očeta (kako se je pisal?), starega 80 let. Zgorel je z lastno hišo vred in v pepelu so našli od njega le prsni koš. Sploh je rodbina te poročevalke v starem kraju zelo nesrečna. Mož njene sestre, Janez Škof, se je obesil pred dvema letoma.

Smrt člana

Anvil Location, Mich. Zadnje dni je tu umrl George Galinitz, star 62 let in doma iz Galena na Hrvaškem. Bil je član društva 236 SNPJ in tu zapušča ženo, tri sinove in pet hčera ter brata nekje v Pennsylvaniji.

Operacija

Warren, O. — Joseph Jež, tajnik društva 321 SNPJ, se nahaja v tukajšnji bolnišnici St. Joseph's, kjer se je moral podvreči operaciji.

Popravljena vest

Detroit, Mich. — V vesti o smrti Antona Anžiča pred nekaj dnevi je bila pomota. Anton je očetovo ime, fantovo ime je pa bilo Harry. Fant ki je bil star 16 let, zapušča staršo, brata, dve sestri in več drugih sorodnikov.

Nesreča na cesti

Cleveland. — Ernest Slokar in njegova žena sta v zdravniški oskrbi zaradi poškodb pri avtomobilski nezgodi. Otroci, ki so se vozili z njima, so ostali nepoškodovani.

Nov grob v Clevelandu

Cleveland. — Umrl je Fr. Voglež, star 48 let in doma iz Trnja pri Brežicah na Štajerskem. V Ameriki je bil 20 let in tu zapušča ženo, v starem kraju pa starše. Bil je član društva 53 SNPJ.

Parobrodna družba se podala

San Francisco. — Raje kot bi riskirala na svojih trgovskih ladjah stavko radiooperatorjev, je McCormick Steamship Co. kapitulirala pred unijo in pristala na vse pogoje, tudi priznanje organizacije. Plače je zvišala za 25% ladijskim in obrežnim operatorjem radia, pristala na osemurnik in izboljšanje drugih pogojev.

Ameriški mornarični zrakoplov "Macon" padel v morje

San Francisco, Cal., 13. febr. — Mornarični zrakoplov "Macon", največji cepelin na svetu, je bil včeraj uničen. Padel je v morje iz višine 1250 čevljev in utonil 110 milj od kalifornijskega obrežja. Posadka 81 mož se je rešila, toda dva moža pogrešajo in najbrž sta izgubila življenje. Katastrofo je menda povzročila razstrelba ene izmed "plinskih stanic" v zrakoplovu. — To je že tretji zrakoplov ameriške bojne mornarice, ki je bil uničen v teku zadnjih desetih let. Pred dvema letoma je padel v morje zrakoplov "Akron" in leta 1925 je bil uničen "Shenandoah" z veliko izgubo življenj. Materialna škoda vseh treh zračnih ladij znaša čez deset milijonov dolarjev.

Bruno Hauptmann obsojen na smrt!

"Ta zločin je bil izpovedan v moji cerkvi!" je zavpil duhoven v sodni dvorani

Flemington, N. J., 14. febr.— Bruno Richard Hauptmann je bil sinoči spoznan za krivega ugrabljenja in umora Lindberghovega otroka in porota se je zedinila za smrtno kazen na električnem stolu.

Flemington, N. J., 13. febr.— Senzacija, ki nima primere v zgodovini ameriške justice, je nastala včeraj popoldne, ko se je v ozadju sodnijske dvorane med poslušalci dvignil mož v črni obleki in z duhovniškim kolarjem okoli vratu in zavpil:

"Prosim, ta zločin je bil izpovedan v moji cerkvi!" — — —

Mož je bil Vincent Burns, bivši presbiterianski pastor in zdaj župnik cerkve Union Nondenominational v Palisadesu, N. J. Gornje besede — s katerimi je hotel povedati, da je nekdo v njegovi spovednici priznal zločin, zaradi katerega se mora Hauptmann zagovarjati — je izrekel med zaključnim govorom generalnega državnega pravdnika Davida T. Wilentza pred poroto.

V sodni dvorani je nastalo silno razburjenje. Burns je hotel še nekaj povedati, toda sodnik je velel policiji, naj ga takoj prime in odvede iz dvorane. To se je zgodilo. Razburjeni odvetniki obeh strank so brž konferirali o vprašanju, če ni ta motnja procesa razveljavila obravnavo, zaključili pa so, naj sodišče ignorira duhovnikove besede. Kakšen vtis so dotične besede naredile na poroto, je še velika špekulacija.

Pravdnik Wilentz je baš grmel porotnikom, da je Hauptmann "najostudnejša kača, ki se je kdaj plazila po zemlji", da je "javni sovražnik št. 1 vsega sveta" in da "ima ledeno vodo namesto krvi v svojih žilah", ko ga je duhoven ustavil s svojim medklicem. Wilentz je zahteval za obtoženca smrt na električnem stolu.

SODIŠČE ODKLONILO APEL PROGRESIVNIH RUDARJEV

Chicago. — Federalno apelatno sodišče je pravkar odklonilo apel progresivne rudarske unije, naj izda injunkcijo proti Peabody Coal Co. in Lewisovi uniji United Mine Workers of America. S tem je federalno sodišče odobrilo postopanje državnega distriktnega sodišča, ki je prej odklonilo peticijo za injunkcijo. Voditelji progresivnih rudarjev so naznanili, da bodo nadaljevali z bojem.

Federalno sodišče je utemeljilo svoj odlok z izjavo, da ni prava stranka vložila priziva in da v smislu zakona obnove ne spada zadeva pod njegovo jurisdikcijo. Za injunkcijo bi lahko vprašal distriktni državni pravdnik, ne pa ena od prizadetih strank.

Progresivna rudarska unija je v svoji peticiji trdila, da je nižje sodišče kršilo določbe Norrisovega zakona, ko je odklonilo peticijo, federalno sodišče pa je poudarilo, da unija napačno tolmači Norrisov zakon.

Progresivna unija se je zatekla na sodišče z namenom, da prepreči nadaljnje diskriminacije proti svojim članom in v prilog Lewisovi uniji s strani Peabody Coal Co. Uradniki progresivne rudarske unije trdijo, da Peabody Coal Co. zanika predstavnikom članov te unije pravico kolektivnega pogajanja, kar je po njih mnenju kršitev določbe v zakonu NRA, ki govori o pošteni konkurenci.

Porast števila brezposelnih

Washington, D. C. — V preteklem decembru je Amerika imela več brezposelnih delavcev nego v istem mesecu l. 1933, se glasi poročilo Ameriške delavske federacije.

William Green, predsednik federacije, je izrekel upanje, da bodo na spomlad industrije absorbirale precejšnjo število brezposelnih, toda to se ne bo veliko poznalo pri brezposelni armadi, ki šteje danes 11,329,000 ljudi.

ABESINIJA NOČE PLAČATI ODŠKODNINE ITALIJI

Mobilizacija italijanskega vojaštva se nadaljuje

40,000 MOŽ PRIPRAVLJENIH

Rim, 13. febr. — Medtem, ko dve diviziji Mussolinijevih vojakov čakata povelja, da odrineta proti Afriki, je cesar Abesinije Haile Selasie I. instruiral svojega poslanika v Rimu, naj objavi komunikacijo, ki pobija italijansko deklaracijo, da je bila Abesinija napadalka v nedavnem spopadu ob abesinski meji. Komunikacija tudi naglaša, da Abesinija ne bo pristala na zahteve Mussolinijeve vlade, ki hoče zadoščenja.

Negradus Yesus, predstavnik abesinske vlade v Rimu, je izjavil, da Abesinija ne bo plačala odškodnine v vsoti $44,000, ki jo zahteva Mussolini za italijanske kolonijalne vojake, ki so padli v bitki z Abesinci, niti pristala na druge drastične zahteve. Yesus pravi, da je v obmejni bitki padlo več Abesincev nego Italijanov.

Italija nadaljuje z mobilizacijo svojega vojaštva, dasi je v svojih grožnjah proti Abesiniji nekoliko popustila. Izgleda, da hoče Mussolini prisiliti vladarja Abesinije na direktna pogajanja, katerih cilj je poravnava konflikta.

Dve diviziji italijanskega vojaštva in druge pomožne čete, ki skupno tvorijo okrog 40,000 mož, so pripravljene na odhod proti Afriki, čeprav uradniki vojnega departmenta poudarjajo, da v tem momentu nimajo namena poslati kazenske ekspedicije proti Abesiniji; ti krogi tudi zanikajo govorice, da Italija namerava okupirati Abesinijo.

Komunikacijo, katero je objavil predstavnik Abesinije v Rimu, smatrajo za grožnjo, da se bo Abesinija odločno uprla invaziji svojega teritorija. Komunikacija je bila odgovor na mobilizacijo italijanskega vojaštva.

(Dalje na 3. strani.)

DELAVSKA FEDERACIJA ŽIGOSA DRŽAV. PRAVDNIKA

Chicago. — Čikaška delavska federacija je na svoji zadnji redni seji ostro prijela državnega pravdnika Thomasa M. Courtneyja zaradi njegovih terorističnih aktivnosti proti delavskim organizacijam, kakor tudi policijskega kapetana Daniela Gilberta, ki izvaja odloke državnega pravdnika.

"V Chicagu ni bilo niti ene stavke, katere ne bi Courtney skušal zlomiti na povelje Zveze delodajalcev", je dejal John Fitzpatrick, predsednik federacije, v svojem poročilu, v katerem je orisal terorizem državnega pravdnika.

E. Nockels, tajnik-blagajnik federacije, je rekel, da okraj Cook še ni imel nobenega pravdnika, ki bi bil tako aktiven pri omreževanju delavskih voditeljev in razbijanju stavk kakor je Courtney. Courtney je v terorizmu prekosil vse prejšnje režime, ki tudi niso bili naklonjeni delavcem.

Specifične obdolžitve proti Courtneyju govore, da njegova oborožena sila izvaja aretacije piketov na debelo, meče voditelje stavkarjev v ječe na podlagi omreženja, pretepa stavkarje v zaporih in uničuje lastnino delavskih unij.

Podzemska stavka v Rumuniji

Timisoara, Rumunija, 13. feb. — Okrog tisoč rudarjev je zagrozilo z gladovno stavko pod zemljo. Po končanem delu so ostali v rovu, toda čez noč so prišli na površje, ko jim je zmanjkalo pitne vode in ko je vodstvo jame izjavilo, da bo upoštevalo njihove zahteve. Rudarji zahtevajo 25% zvišanja mezde.

Krvava obletnica civilne vojne v Avstriji

Eden socialist ubit in več ranjenih v spopadu s policijo na Dunaju

Dunaj, 13. febr.—Včeraj je ponovno tekla kri na bojišču, na katerem je v februarju preteklega leta Dollfussova fašistična vlada zatrla socialistično revolto.

Okrog dvesto socialistov, ki so demonstrirali v spomin na obletnico krvave civilne vojne, se je spopadlo s policijo in v bitki je bil eden socialist ubit, dva socialista in dva policaja pa so bili ranjeni. Spopad se je vršil v distriktu Ottakring, na pozorišču vroče bitke med socialisti in Dollfussovim vojaštvom v prejšnjem letu. Vzdržuje se mnenje, da je bilo število ranjencev večje, a so jih demonstrantje odnesli na varno. Demonstrantje so nosili rdeče zastave in prepevali revolucionarne pesmi.—

Dunajsko časopisje je objavilo apel, v katerem je urgiralo spravo med delavci in vlado in pozivalo, naj koncentrirajo vse svoje sile proti resničnim sovražnikom vlade in delavstva, hitlerjevcem. Kakor da bi se hotelo poudariti apele za spravo, sta bila razstavljena dva vzorca novega spomenika delavstvu v bližini, kjer je stal spomenik avstrijske republike, katerega je vlada razbila potem, ko je zatrla revolto socialistov, ki je zahtevala okrog 2000 delavskih življenj.

Včeraj se je pripetila eksplozija v elektrarni v bližini Ebergschwanga, pri kateri je bil eden uslužbenec ranjen, toda materialna škoda ni velika. Kdo je odgovoren za eksplozijo, ni bilo ugotovljeno, toda avtoritete so vseeno aretirale 40 socialističnih voditeljev.

PROMINENTNE OSEBE ZA LUNDEENOV NAČRT

Pri zaslišavanju v kongresu se ogrevajo zanj

PISATELJI MED NJIMI

Washington, D. C. — (F. P.) — Mary Van Kleeck, direktorica Russell Stage ustanove, Elmer Rice, uradni reprezentant Lige ameriških pisateljev, časnikar Heywood Broun in druge prominentne ameriške osebnosti so na zaslišavanju pred delavskim komitejem nižje kongresne zbornice argumentirale v prilog zakonskemu načrtu socialnega zavarovanja, katerega je kongresu predložil kongresnik Lundeen iz Minnesote in katerega so odobrile mnoge unije Ameriške delavske federacije.

"Sedanja depresija se ne more smatrati za navadni pojav," je rekla Van Kleeck. "Njene značilnosti se povsem razlikujejo od značilnosti drugih gospodarskih kriz, skozi katere je šla ta dežela. Dejstvo je, da je produkcijska kapaciteta dospela na stopnjo, ki bi lahko omogočila vsem prebivalcem udobno življenje, ako se odpravi profite. V sedanjih okoliščinah novi stroji in izumi aktualno povečavajo armado brezposelnih."

Van Kleeck je rekla, da podpira Lundeenov načrt, ker določa, da vlada dobi sredstva v sklade socialnega zavarovanja z obdavčenjem bogastva, z davki na dohodke, dedščine in darila. Wagner-Lewisov načrt socialnega zavarovanja je nesprejemljiv, ker predviduje, da se breme zavarovanja naloži na plečа delavcev in konzumentov, kar pomeni redukcijo kupne sile.

Rice je dejal, da ameriški pisatelji podpirajo Lundeenov načrt, ker krije tudi profesionalce na splošno in nudi tistim, ki si služijo kruh s pisateljevanjem, precejšnjo zaščito.

Mehiška vlada prepovedala pošiljanje verskih tiskovin

Mexico City, 13. febr.—Mehiški predsednik Cardenas je včeraj izdal odredbo, ki prepoveduje pošiljanje verskih tiskovin po pošti. Odredba naglaša, da je pošta najučinkovitejše sredstvo za razširjanje kulture in zaradi tega ne sme širiti idej, ki so v direktnem nasprotju z razvojem prave kulture.

Ena od treh najmočnejših mehiških delavskih organizacij je brzojavno obvestila Williama Greena, predsednika Ameriške delavske federacije, da se v vseh ozirih strinja s politiko predsednika Cardenasa. V telegramu pravi, da so razne agencije na delu, da nahujskajo ameriško delavstvo proti mehiški vladi. Kampanjo proti mehiški vladi vodijo kapitalisti in duhovščina.

Rooseveltovim vojščakom se odpirajo oči

Duluth, Minn.—Oni dan, ko je bilo 36 stopinj pod ničlo, je v kempi CCC št. 725 pri Orru, Minn., odpovedalo pokorščino 25 fantov, ki niso hoteli iti na delo radi prevelikega mraza. 21 drugih se je pozneje vrnilo v kempo kljub prepovedi oficirjev. Nekaterim so zmrznili prsti.

In namesto, da bi nastopili organizirano proti oficirski tiraniji, zdaj kličejo na pomoč javno mnenje za bolj človeško postopanje.

Zmrznjen imetek. (Narisal Jerger.) —Federated Pictures

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (članki, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, da je priloži poštnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Jan. 31, 1935), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Obletnica avstrijske revolte

Te dni poteka leto dni, kar je diktator Dolifuss s svojimi klerofašisti provociral civilno vojno s socialističnim delavstvom na Dunaju in v drugih mestih Avstrije. Civilna vojna je trajala pet dni.

V teh krvavih dnevih so se zlasti na Dunaju socialistični delavci hrabro branili, ker pa niso bili pripravljeni za takšno bojevanje—le 5000 delavcev je pograbilo za stare puške in stare strojnice iz let svetovne vojne—so morali podleči klerofašistični sili, ki je imela na razpolago moderno oboroženo vojaštvo in topove.

Zadnje postojanke delavske obrambe, v katere so se zatekli, so bile občinske stanovanjske hiše—te hiše je lažnjiva klerikalna propaganda kasneje označila za "trdnjave"—katere je dunajska socialistična uprava zgradila za delavske družine, ampak Dollfussovi klerofašistični morilci se niso prav nič obotavljali z vandalskim napadom na te hiše. Ker so iz srca sovražili te hiše—največji monument socialistično-delavske pravičnosti in konstruktivnosti!—so namerili topove na te hiše in s pravo sadistično naslado so jih rušili z granatami ter pobijali v njih delavce in njihove žene ter otroke. To je bil višek Dollfussovega klerofašističnega barbarstva in nesramnosti—višek "krščansko"-stanovske Avstrije!

V civilni vojni je padlo okrog 2000 ljudi, največ socialističnih delavcev. Petnajst delavskih voditeljev je bilo obešenih in drugi, večinoma bolj ali manj ranjeni, so se umanili v Čehoslovakijo, odkoder danes vodijo energičen podzemski boj s klerofašizmom v Avstriji.

Dollfuss je "zmagal" z brutalno silo. To se pravi: zmagal je toliko, da je uničil okrog 1500 delavskih življenj, uničil dunajsko socialistično upravo—katere ne bi bil nikdar uničil v poštenem volilnem boju!—uničil svobodno delavsko gibanje v Avstriji, uničil je demokracijo v Avstriji, **ni pa uničil idej**, ki so porodile demokracijo in svobodno delavsko gibanje. V tem smislu Dollfuss ni zmagal, niti ni zmagal Hitler, niti Mussolini, niti noben drugi despot, kar jih danes tlači travo po svetu! Demokracija, svobodno delavsko gibanje sta lahko začasno zatrta, ampak to ne pomeni zmage despotov.

Dollfuss je "zmagal", toda njegova "zmaga" ga je fizično ubila pet mesecev kasneje. Ko je v februarju uničil demokracijo in sankcioniral boj na nož in kroglo, je v juliju padel od krogle, ki jo je vstrelil vanj njegov brat katolik in brat fašist nacijske barve. Marsikaj se je zgodilo v dvanajstih mesecih po krvavih februarskih dogodkih v Avstriji in marsikaj se še zgodi v prihodnjih dvanajstih in štirinindvajsetih mesecih . . .

Reakcija po vsem svetu je sprejela junaško obrambo dunajskih delavcev in nasilno strmoglavljenje dunajske socialistične uprave hladno; razen malih izjem ni bilo izrazov simpatij.

Klerikalna reakcija po vsem svetu je sprejela preobrat na Dunaju s prikritim veseljem. Odleglo ji je . . . Če bi bilo obratno—če bi socialistični delavci na ta način strmoglavili pravilno izvoljeno mestno **katoliško** vlado—bi klerikalna reakcija po vsem svetu tulila, da bi ji žile pokale na vratu. Čujte, kako ta reakcija danes tuli nad mehiško vlado (in to vlado naziva socialistično, **see the trick?!**), ki je izključila cerkev iz šol, ampak v Avstriji mora biti zaprta vsaka šola, ki ni **klerofašistična!** In po sodbi klerikalne reakcije je to pravica in svoboda!

Yes, baš z dogodki v Avstriji pred enim letom si je klerikalna reakcija strgala krinko z obraza, da ne bo nikdar več mogla pred poštenimi ljudmi trditi, da je prijatelj demokracije! Danes ves svet vidi klerikalni model "demokracije" v Avstriji, Italiji, Poljski, Ogrski, Španiji itd. Enak model "demokracije" bi klerikalna reakcija rada imela tudi v Združenih državah, zlasti pa v Mehiki, kjer je zapravila kontrolo z lastno stupidnostjo.

Edino zavedni delavci, iskreni zagovorniki demokracije, so sprejeli barbarski klerofašistični atentat na demokracijo v Avstriji s tesnobo in gnevom v srcu; edino ti delavci se danes spominjajo svojih bratov, ki so padli v Avstriji v junaškem boju za demokracijo in svobodo delavstva—**spominjajo se s trdno vero, da ti avstrijski delavci niso padli zaman.**

Slava spominu na te junake!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Z LETNE SEJE DELNIČARJEV JSPD

Chicago. — Udeležba članstva na letni seji Jugoslov. stavb. in posojilnega društva je bila zelo povoljna, dasi bi bilo lahko mnogo več članov osebno navzočih. Te seje so brezdvomno zelo važne za vsakega, kajti tu ima vsak priliko povedati svoje mnenje, kako zboljšati položaj in upravo društva, posebno pa pri izvolitvi direktorjev za bodoči termin. Člani bi ne smeli pozabiti tega, da je uprava in poslovanje društva v rokah direktorija in da je uspeh društva v veliki meri odvisen od tega, kake zmožnosti imajo direktorji, če so aktivni in če delujejo za procvit organizacije ali ne.

Reči moram, da dosedaj smo imeli v direktoriju še vedno dobre in za koristi društva in članstva delujoče može in da je naš uspeh v resnici v veliki meri bil odvisen od njih.

Ta letna seja je bila precej živahna in mnogo se je razpravljalo o raznih vprašanjih, ki so bila vitalna in tudi na mestu! Kriza seveda je povzročila mnogo gorja in skrbi, poleg tega pa je naučila marsikaterega misliti. Veliko se je debatiralo, če bi bilo dobro ali ne, da se vrše seje direktorjev tedensko, kot dosedaj, ali pa samo enkrat na mesec. Večina delničarjev je bila za mesečne seje.

Ravno tako je bilo tudi sklenjeno, da se odsedaj naprej vrše letne delniške seje zadnjo soboto v januarju, namesto tretjo soboto v decembru, in to iz razloga, da bo imel tajnik priliko sestaviti svoj letni račun in poročilo ter ga v celoti podati na letni seji.

Prej sem omenil, da je kriza marsikoga naučila misliti. To se je pokazalo, ko je prišlo na vrsto vprašanje, ali naj naše društvo posluje v bodoče tako kot je dosedaj ali pa spravi hišo v red in si nabavi čarter federalne vlade, to je, da pride pod vladno nadzorstvo in pokroviteljstvo. O udobnostih, ki jih vlada nudi stavbinskim in posojilnim društvom, sem pisal že več člankov in priporočal rojakom, posebno pa našim delničarjem, da storimo ta korak, kar bo brezdvomno v veliko korist za naše društvo in člane. Delničarji so sedaj imeli priliko slišati argument za in proti pristopu in posledica je bila, da so sprejeli resolucijo, da društvo takoj ukrene vse potrebno za federalizacijo. Vladna garancija vlog bo dala našim rojakom večje zaupanje v društvo, članstvo bo rastlo, ravno tako imetek in tisti, ki si bodo hoteli postaviti svoj lasten dom, bodo imeli zopet priliko izposoditi si potreben kapital pri našem društvu.

Pomagali bomo eden drugemu. Oni, ki imajo kake prihranke, jih bodo lahko z vsem zaupanjem obrestonosno naložili pri društvu, oni pa, ki bodo rabili denar, ga bodo lahko dobili proti varnostni hipoteki.

Omenim naj, da je vlada jako stroga in natančna pri preiskavi imetja in stanja vsakega društva, ki zaprosi za federalni čarter.

Društvo mora biti finančno na solidnih nogah, vse mora biti v najboljšem redu, in ker sem uverjen, da bo seja, sklicana v ta namen, sklenila, da se naše društvo federalizira, sem storil mnoge korake, pripravil finančna poročila o stanju in imetju društva in vse to predložil vladnemu komisarju, ki mi je poročal, da je naše stanje ugodno in da lahko dobimo čarter.

Prijatelji, vidite, to pomeni veliko. Stanje je ugodno, društvo je solidno, hraniteljem se ni treba bati izgube; obratno, njihovi prihranki so varnostno naloženi, kljub depresiji in nesigurnosti.

In sedaj, ko bomo skušali dobiti vladni čarter, bo sigurnost toliko večja in če bomo potrebovali kapital za gradnjo domov za naše rojake oziroma Jugoslovane, ga bomo lahko dobili tudi od vlade.

Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo je ekonomska ustanova, je zavod za vaše prihranke in je vselej pripravljeno pomagati rojakom, da pridejo na najlažji način do svojega lastnega doma. Pristopajte v to društvo in povabite tudi vaše prijatelje, da pristopijo. Tajnik je vsak čas pripravljen dati vam vse potrebne informacije. Pridite v urad društva, seznanite se, kako društvo posluje.

Društvo izdaja svoje serije vsak prvi petek v januarju, aprilu, juliju in oktobru v uradu društva na 2634 So. Lawndale avenue, Chicago, Ill. Tel. Lawndale 2344.

Joseph Steblay, tajnik.

O gostovanju Delavca v Barbertonu

Barberton, O. — V nedeljo dne 3. februarja popoldne in zvečer je tukaj gostoval pevski zbor Delavec iz Clevelanda, ki je uprizoril krasno spevoigro "Na kmetiji in v kajžici" pod vodstvom J. V. Krabca. Prav izvrsten je bil Frank Siskovich v vlogi pastirja. Njegov glas je čist ter ga dobro obvlada. Prav nič ni zaostajala miss Frances Tomažich s svojim krasnim sopranom. Lepo obvlada tudi slovenski jezik. Le tako naprej, Fanny! Vlogo Seljanovega hlapca je imel Jack Gergoš, ki je Kraševec in po osebi pravi orjak. Ima pa tudi lep bas, da bi ga človek vedno poslušal.

To so se mi videle glavne vloge — vseh si tudi nisem zapomnil. Rečem pa, da je bil ves ansambel izvrsten ter vsi na mestu. Zbor Delavec ima dobre pevske moči in agilnega pevovodjo v osebi mr. J. V. Krabca, ki je po narodnosti Čeh, obvlada dobro pa tudi slovenščino. Opereto je spremljal orkester zbora "Vojana", katerega učitelj je tudi mr. Krabec.

Udeležba je bila srednja. Vzrokov za to je več. Nekatere tepe depresija, da ne morejo pogrešati tistih par desetic za vstopnico. Drugi vzrok je brezbrižnost. Reči moram, da so bili posetniki dobro naplačani. Vsak se je pohvalno izrazil. Zvečer je bil precej velik poset s strani mladine, ki se rada zavrti. V tem jim je Vojanov orkester tudi v polni meri ustregel.

"New deal" je tudi nas zapustil, oziroma se ni niti dobro obregnil ob nas. Tukaj je nekaj tovarn, ki še precej dobro obratujejo. Toda kar nobeden dela ne pusti, ga tudi nihče ne dobi. Povsod pa prevladuje priganjaški sistem z borno plačo, ki ne zadostuje niti za mizerno življenje. Poleg tega nas tepejo še ogromni davki, ki so na vseh stvaren kakor v bankrotirani Mussoliniji.

Bivši ohijski governer George White je zadnje dni svoje administracije toliko vplival na državno zbornico, da je sprejela nakupni davek, ki je silno nepriljubljen. Potem je George izročil vlado drugemu demokratu, sam je pa odkuril v Florido na oddih. Nakupni davek nam je zapustil v tragičen spomin.

Človek se vpraša, zakaj iščejo denarja tam, kjer ga ni, namesto da bi ga vzeli tam, kjer ga je dosti — na primer pri magnatih kavčuka, kemičnih tovarnarjih in drugih kapitalistih, ki kljub depresiji delajo težke milijone. Kakšna prilika, kaj ne! In potem so tudi stroji, ki so toliko ljudi vrgli na cesto. In stroji ne kupujejo, marveč le producirajo v korist lastnika. Kakšna prilika za obdavčenje! Ampak bremena nočejo vzeti z revne mase. In končno, če človek ne dela, ni mezde in kot tak ne more niti plačati.

John Garbor (48).

Rojaki, pripravite se!

Waukegan, Ill. — Pred pustom se navadno vršijo maškeradne veselice. Tudi SND priredi maškeradno veselico v soboto 2. marca. Določena je lepa vsota denarja za nagrade maskam v gotovini. Vstopnice so v predprodaji po 25c, pri blagajni pa 35c.

Rojaki, pripravite se za ta večer, da poberete ves določen denar za nagrade!

Soc. klub št. 45 JSZ priredi v soboto 16. marca "kartno partijo." Vstopnice so po 25c. Več dobitkov se bo razdelilo med zmagovalce in enega bo dobil celo oni, ki bo najslabše igral. Zraven tega bo domača zabava in prost prigrizek.

Dramski odsek SND vprizori igro "Živo srebro" na velikonočno nedeljo popoldne. Vstopnina k tej igri: v predprodaji 35c, pri blagajni 50c. To vam je veseloigra in nikomur ne bo žal, da je plačal vstopnino. Toda o igri kaj več pozneje.

V nedeljo 19. maja popoldne, po konferenci društev in klubov Prosvetne matice JSZ uprizori dramski odsek kluba št. 1 Moškričevo socialno dramo "Rdeče rože". O tej prireditvi bomo še kaj več pisali pozneje.

Na vse te prireditve opozarjamo naše občinstvo že zdaj, samo zato, da se pripravite. Vse so vredne, da si jih pridete ogledat.

M. Judnič.

Mesto Chisholm v delavskih rokah

Milwaukee, Wis. — Pred kratkim sem se pogovarjal z neko osebo iz Chisholma, Minn., ki mi je pravila, kako so delavci zlahka na vsej črti zmagali v tamkajšnjih prošlih jesenskih volitvah. Zanimal sem se, kako je vendar moglo priti v mestu, ki ga je trdo držala pod svojo kontrolo jeklarska družba s pomočjo svojih pobojnikov in korumpirancev odkar mesto obstoji. Izvedel sem, da so delavci bili prisiljeni nekaj storiti, če so hoteli iztrgati mestno upravo iz rok jeklarskih magnatov. Če bi jo še nadalje držala v svojih kremljih, bi mesto popolnoma uničila, s tem pa seveda tudi delavske domove, za katere so delavci garali v rudnikih leta in leta. Sedaj, ko so stari, pa bi jih morali zapustiti in iti v svet s trebuhom za kruhom in praznih žepov.

Delavci so rekli, da tako ne bo šlo in se pričeli politično organizirati, pa ni bilo dolgo, ko so imeli v svoji stranki dve tretjini vseh volilcev. Ko je prišel čas volitev, so postavili svojo listo kandidatov za vse urade in tako skupno nastopili proti jeklarski družbi ter jo zlahka porazili, in sicer tako, da kaj takega ni nikdar pričakovala.

Kako je prišlo pri tamkajšnjih ljudeh do takega političnega preobrata? Ko sem pred leti tam živel, je bilo kaj takega nemogoče; ljudje so bili proti vsakemu združenju, strokovnemu in političnemu, osebi, ki se je lotila takega posla, pa je slaba predla. Obrekovali so jo in črnili, če to ni pomagalo, so jo pa dali na črno listo, da ni nikjer več dobila dela. S tem je seveda bil uničen vsak, ki še je drznil organizirati delavce. Tako se je moral posloviti in oditi iz naselbine. Če pa je organizator lahko izhajal brez tamkajšnjega dela, so mu pa zagrozili z linčanjem in je moral zapustiti mesto. Mislil si je: "Norci so norci in se res lahko pripeti, da me ugrabijo in linčajo." S take vrste terorjem so odganjali in preganjali organizatorje. "Stari ljudje pa so še sedaj proti vsaki organizaciji, le proti katoliški ne, ki jim je najbolj škodljiva", je dejal rojak, ki mi je pripovedoval o preobratu v Chisholmu.

Še dalje je pripovedoval. Organizirali so se politično in zmagali. Mesto šteje osem tisoč prebivalcev. V njem imajo sedaj 30 političnih celic in vsaka teh šteje do 30 članov, več jih ne sme imeti. Seje se vrše tedensko in vsakokrat v drugem kraju. Vsaka celica izvoli dva delegata, ki posečata seje centralnega odbora, ki se tudi vselej vrše v drugem kraju ali prostoru. Tako je namreč bilo prej. Sedaj, ko imajo mestno upravo v svojih rokah, se pa seje vršijo v mestni dvorani. Tu ne gre za narodnost, ne prepričanje. Vsak ima enake prilike. In vsak mora delati, ko je izvoljen, po navodilih organizacije. V volilni kampanji niso nič agitirali, zato so nasprotniki bili gotovi zmage, organizirani delavci pa so vedeli, da imajo večino za seboj.

Tako so delavci zmagali v Chisholmu, Minn. Seveda so bili stari politikaši silno poparjeni. Sedanji uradniki so pod direktno kontrolo svoje politične organizacije, zato morajo delati kakor jim ta narekuje. Centralni odbor tudi skrbi, da se relifno delo deli pošteno in da se nikomur ne godi krivica. "In občinstvo", je zaključeval znanec, "je zadovoljno s sedanjo mestno upravo, ker tako po očetovsko skrbi za svoje meščane. Tudi v bližnjem mestu Hibbing imajo slično vlado in so z njo zadovoljni, le jeklarska družba ni."

To sem napisal zato, da delavstvo vidi, kako lahko osvoji mestne uprave in politično moč sploh s svojo politično organizacijo vsepovsod. Tako se lahko zgodi pri mestnih upravah, občinskih, državnih in zveznih. Na način, kakor sem ga zgoraj opisal in o katerem mi je pravil mladi prijatelj, bi delavstvo lahko zmagalo povsod in si izboljšalo svoj življenski položaj.

Joseph Ule.

Aktivnosti zbora "Prešeren"

Chicago, Ill. — Ko sem zadnjič srečal prijatelja, ki je aktiven pevec pri zboru "Prešeren", me je opozoril, da sem obljubil na letni seji, da bom obveščal slovansko javnost o aktivnosti tega kulturnega društva.

Torej, da izpolnim dolžnost, ki sem jo prevzel prostovoljno, naj mi bo dovoljeno, da povem slovenski javnosti, da društvo "Prešeren" se kljub mizernim delavskim razmeram še vedno trdno drži in še napreduje. Aktivni pevci z navdušenjem obiskujejo pevske vaje ter se vadijo v petju več novih pesmi, katere bodo javno prepevali na prihodnjem spomladanskem koncertu, katerega priredijo v nedeljo, dne 7. aprila, popoldne v dvorani SNPJ. Vsi ljubitelji slovenske pesmi ste uljudno vabljeni, da si rezervirate omenjeni datum in posetite koncert "Prešerena". Zadnji njihov koncert je obiskalo stotine Jugoslovanov, kar je dalo veliko veselja do večje aktivnosti. Upati je, da tudi dne 7. aprila občinstvo napolni avditorij SNPJ do zadnjega kotička.

V bližnji bodočnosti se bo ustanovil tudi ženski odsek, tako da se bo razlegala slovenska pesem tudi iz grl nežnega spola. — Prihodnjo soboto, dne 16. februarja, se vrši skupna večerja ali banket pri članu Paul Bergerju na 2653 So. Lawndale ave. Vstopnina $1.00 za osebo. Prijatelji zbora "Prešerna" so vabljeni na obisk, posebno one ženske, ki bi jih veselilo pristopiti v društvo kot aktivne pevke. Dobile bodo vse informacije in pomagale s svojimi nasveti in aktivnostjo do večjega uspeha na kulturnem polju svojega naroda.—**John Potokar**, podporni član.

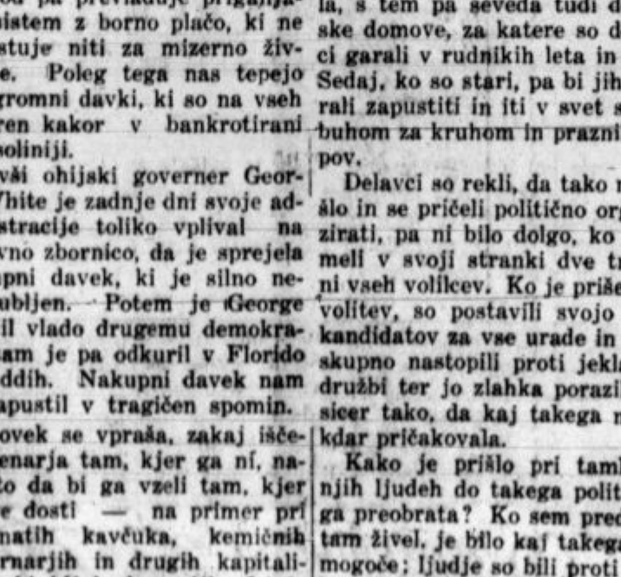

Federated Pictures

Milčniki, katere je governer države Louisiane poklical v akcijo proti "zarotnikom," ki so nameravali umoriti senatorja Longa.

Katka Zupančič:

Klopčičeve "Preproste pesmi" in še kaj

Še vselej se moram nasmehniti, kadarkoli čitam v kakem listu ali reviji iz stare naše domovine o nujni potrebi zbližanja med takozvano inteligenco in preprostim narodom. Zakaj prav takisto potrebo so vsevprek poudarjali pred desetimi, petnajstimi in več leti, skratka, odkar pomnim. A, kakor kaže, se je do danes usodni jarek, ki ju loči, le še razširil in poglobil. Sklepati bi se moglo, da naši inteligenci—ali manjka inteligence, to je, da ni sposobna—ali pa nima resne volje, da bi se poglobila v življenje človeških plasti. Pravi inteligent si zna hitro najti pravo pot do srca preprostega človeka, samo ako hoče. Fraze pa niso še nikdar premostile ničesar, in naš človek jih odklanja, kakor odklanja vsako prazno in nesmiselno pomilovanje.

Poglejmo na primer po deželi. Po vsakem nekoliko večjem gnezdu, če ima to le kako kavarno ali vsaj boljšo gostilno—z ekstra sobo seveda, naletimo na ščepec teh "izbranih". Tam sede, ali—da se točno držim spominov—so sedeli ob skodelici črne, ali ob četrtinki rujnega. In dokler jim je želodec prebavljal tak ali drugačen zrezek, ocvrto piško, ali vsaj telečji paprikaš, so se mimo zakulisnih malomestnih škandalčkov in drugih nepomembnosti tuintam vrgli tudi na "pereča kulturna vprašanja" in na mili narod (kmeta), ki ga je treba dvigniti.

"Gospoda!—kulturno dvigniti. Življenjske probleme si rešuje sam, kakor more in zna, ker je v to prisiljen. Toda druga je s kulturnimi problemi, te moremo in moramo reševati zanj samo mi, inteligenti, v prvi vrsti pa mi podeželski izobraženci, ki imamo preprosto kulture nujno potrebno ljudstvo takorekoč tik pred nosom. Saj smo konec koncem tudi mi del tega naroda, še celo njega boljši del smo—gospoda!—takorekoč njegov cvet. Mestni milje, v katerem smo se razvijali, višješolska izobrazba, to sta glavna činitelja, ki sta nam pomagala do neke kulturne višine; medtem ko je preprosti narod ostal pri tleh v svoji primitivnosti in nas—lahko rečem—ne pozna drugače kot škricarijo, ki se ji mora odkrivati. Pa revež ne ve, da se odkriva kulturi (!), ne pa škricarji. Zato, gospoda, je treba v prvi vrsti zbližanja, da bomo bolj poznali mi ljudstvo in ono nas. Zbližanja, da bo voljno sprejemati od nas kulturne duševne kulture, zbližanja—" itd.—je doneslo v ekstra sobi, dokler jih ni kazalec na uri dvignil in so šli domov spat z vročo željo v srcu, da bi se višja oblast vendar že zganila in jih premestila v kulturna središča, odkoder bi potem svojim naslednikom—opirajoč se na svoje skušnje—dajali navodila, kako je postopati s preprostim narodom, da se ga — — itd.

Kaj si je "gospoda" mislila pod zbližanjem, tega pa še danes ne vem. Morda tistih par sporedov ob zimskih večerih v Čitalnici, prirejenih sebi in že tako naduti domači purgariji v zabavo?

Kmetje, delavci, ti so doživljali povsem drugačna zbližavanja. Članek bi se preveč raztegnil, ako bi hotela na tem mestu navesti par resničnih zgodbic, ki bi podprle to mojo trditev. Pa saj vemo, da zunanja oblizanost še ne znači kulture; vemo tudi, da oholost in domišljavost ne moreta gostovati s kulturo pod enim in istim klobukom, tem manj, ako je prvima priključeno še stremuštvo, ki se uradništvu—žal—le prerado drži.

Ostanejo še šola, cerkev in—tisk.

Šola orje in pripravlja za nadaljnjo izobrazbo sprejemljiva tla; z drugimi besedami: ustvarja temeljne kulturne pogoje. Več se od ljudske šole ne more in ne sme zahtevati.

Cerkev? Ona se pač poslužuje izobrazbe v dosego svojih namenov. Njen smoter pa izobrazba ni. Blagor ubogim na duhu—je njen nauk. S kulturo, kakršno je širila takrat, ko je bila na višku svoje moči, se ne more ponašati.

Tisk. Poljudna literatura, predvsem seveda leposlovna, je še najvažnejše in najučinkovitejše sredstvo za širjenje prave notranje kulture. Ali še ta je za mnoge sposobne literate le nekak gordijski vozel; vsak ga skuša razvozljati po svoje, a se pri tem zaplete v abstraktnosti in na vse zadnje napiše—če sploh kaj napiše—namesto kake dobre ljudske povesti, ali lepe pesmi—kako hudo učeno gostobesedno razpravo. Zakaj? No, ker se pač—na srečo—zaveda, da mora življenje preprostih ljudi poznati, kdor hoče pisati zanje, da mora poznati vse njihove kreposti in slabosti, vživeti se v njihovo veselje in trpljenje, izmeriti njihove višine in globine. Vse to pa je neizvedljivo, ako ni prave volje. Veliko laže je stati onstran "jarka" in peti jeremijade . . .

Vse to mi je križalo misli, ko sem čitala zbirko "Preprostih pesmi" Mileta Klopčiča.

Pisatelja in pesnika Klopčiča nam ni treba posebej predstaviti; po svojih delih nam je tudi dobro poznan. Njegov literarni talent se je tudi v dosedanjih delih in prevodih izkazal v tolikšni meri, da ga priznavajo naši—za nekatere celo posebej strogi literarni kritiki (—kar je, bogme, poudarka vredno, če pomislimo na mnoge—nebodijihtreba!—nesrečnike, za katere nimate te kapacitete z umetnostnim merilom v roke niti očesa, kamoli besede, ali še celo priznanja. Treba je že nekaj več, da se zganejo, pa naj bo samo, da površno pogledajo, zamahnejo in udarijo, češ, kaj more priti dobrega iz Nazareta?—).

(Konec jutri.)

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

ELIK POŽAR V KOČEVJU

gorela je štirinadstropna tekstilna tovarna.—Škode okrog 10 milijonov.—400 delavcev brez dela

V Kočevju je v nedeljo 27. jan. ašen požar uničil skoraj do dnjega oddelka "staro tekstilno", tekstilno tovarno, ki je a nameščena v poslopju Auerergove grašč'ne in je bila nje va lastnica ljubljanska Zaužna gospodarska banka, dena centrala klerikalnih zag v Sloveniji.

Kako je ogenj nastal, še ni no. Vodstvo tovarne trdi, da ogenj povzročil najbrže kratstik. Prvi je opazil požar najji sosed, tesar Jonke. Videl kako se vali iz tovarne dim. je skočil k vratarju, ki je o reči obvestil gasilce. Toda te je že vse Kočevje in vsa okovidela, da je tovarna v planih. Gorelo je s strašno naco, še preden so dospeli prvi silci, je bilo že vse poslopje v menih. Prihiteli so gasilci iz čevja, iz Ribnice, iz Šalke vaŽalne, Stare cerkve, Dolge i, Črnega potoka, Mahovnika, olda—tako da je bilo v naci zbranih na mestu požara gasilnih društev. Napeljali so i v bližnjo veliko mlako in ok ter je 11 brizgalen sipalo o v goreče poslopje, toda ves d je bil videti zaman. Gasilci videli, da glavnega poslopja bo mogoče rešiti. Zato so uerili svoj trud v to, da bi revsaj stranska poslopja, aper, strojnico, skladišče in drumale objekte. Ogenj pa se je o nevarno širil, da so zaproLjubljano za pomoč. Tu je ovski strel sklical prostovoljgasilce, ki so se naglo zbrali, med tem že prišla brzojavda je požar v glavnem zadu, a da je vsa tovarna razen jhnih oddelkov zgorela.

o pripovedovanju očividcev il pogled na požar strahoten. a uradnica je naglo skočila v rno ter rešila vse važne pa. Kmalu nato so se začeli rati stropi in težki stroji so eli z nadstropja v nadstropje, ler se niso nabrali na kup daj na tleh. Vsi stropi so se i, vsi dragoceni stroji so uni. Gasilci so bili zaradi tega liki nevarnosti, podiral se je p za stropom, nadstropje za stropjem, in gasilci so moglavno poslopje kar lepo preiti ognjenemu elementu. ih 100 strojev je zgrmelo v ino.

krog požara so se zbrali deci, ki so gledali, kako jim o uničuje tovarno in kako pojo brezposelni. Kajti nemo bo tovarno preko zime poviti, kakih 300 delavcev in de bo ostalo za več mesecev dela. In ravno čez zimo! gi so vneto pomagali gasiti eč gasilcev je bilo poškodoih in opečenih.

orelo je ves popoldan do ve. Glavna nevarnost je mi že ob treh, toda na pogorije še vedno tlelo in zvečer et izbruhnil ogenj, ki pa so rž udušili. Požar je izbruhokrog pol dvanajstih, opol v treh urah je bil glavni tovarne že porušen in upepe-

d glavnega poslopja je ostal d, ki je ponekod debel 2 me. ves ožgan in oblit z vodo. ici so obvarovali le skladin del aperture ter strojnico komotivo. 22 m visoki že dimnik se je ob hudem ogtako segrel, da se je nevarno il in so ga hoteli gasilci po, toda ko se je dimnik ohlaje je kar sam od sebe porav. V skladišču je vsa zaloga a prepojena z vodo in ga bo a naprej očistiti. Lokomoti poškodovana, a bo še rab. Tudi so rešili nekaj pohištva arne, a je tako vse ožgano, iceno in premočeno, da bo o že za rabo.

enj je nastal v prvem nadju, kjer je predilnica. Zamnožine volne se je ogenj o razširil. Po mnenju stroakov bo škode najmanj za ilijonov, bila pa je tovarna ovana pri zavarovalnici Sa 16 milijonov. Škoda bo tokrita z zavarovalnino, seveda bodo tovarno zgradili šeomladi in bodo dotlej vsi delavci in delavke brez dela in brez zaslužka.

Tovarna je bila ustanovljena po vojni, udeležen je bil do 1925 češki kapital, s tem letom pa je prešla v glavno lastništvo Zadružne gospodarske banke v Ljubljani. Tovarna je na leto producirala 300,000 m različnega blaga.

PLAZ ZASUL SLOVENJGRAŠKEGA POŠTNEGA UPRAVITELJA

Ko se je upravitelj Eiletz vračal s prijateljem z Uršlje gore, ju je zasul snežni plaz. Prijatelj se je rešil, Eiletz je mrtev

V nedeljo 27. jan. so smučarji z Guštanja in Kotelj priredili smučarsko tekmo z Uršlje gore. Tamkaj ima svojo kočo slovenjgraška podružnica planinskega društva, ki so jo smučarji zaprosili, da bi dala kočo na razpolago. Zaradi tega sta odšla na Uršljo goro v nedeljo zjutraj 64-letni poštni upravnik Franc Eiletz in telegrafski nadzornik Franc Kavs. V noči na nedeljo pa je zapadlo na Uršlji gori blizu 1 metra novega snega. Tekmovanja so se izvršila v redu in Eiletz se je s Kavsom napotil proti večeru domov. Ljudje so jima svetovali, naj se vrneta čez Guštanj po markirani poti, toda obema se je mudilo na občni zbor gasilnega društva, pa sta jo mahnila kar naravnost navzdol proti Slovenjgradcu. Ker pa je zapadel visok sneg in je bil že mrak, sta pod starotrškimi planinami izgubila pot. Nenadoma je Eiletz zaslišal, da se je nad njima utrgal plaz in da drvi v dolino. Opozoril je Kavsa, ki se je brž pripognil in že je šel plaz čez oba. Kavs se je za nekaj hipov onesvestil, ko pa se je zavedel, je čutil, da ima eno roko prosto. Izkopal se je iz snega ter se brž ozrl za Eiletzom, toda Eiletza ni bilo nikjer. Vse do polnoči ga je iskal, pa ga ni našel. Žalosten je zasadil palico na kraju, kjer ju je podrl plaz ter brž odšel dalje v Rimski vrelec, sporočil žalostno novico, nakar so takoj odšli dopoldne v pondeljek reševalci v planino; obvestili so tudi Slovenjgradec in je tudi s te strani odšla v planino skupina reševalcev. Tudi Kavs je šel do smrti utrujen z njimi in iskali so Eiletza do popoldne, ko so potegnili njegovo truplo izpod štiri metre debele plasti snega. Bil je seveda že mrtev. Žrtev so prenesli v dolino in od tam z avtomobilom v Slovenjgradec.

Pokojnik je bil navdušen planinec, ves svoj prosti čas je prebil v planinah in posebno Uršlja gora mu je bila priljubljena. Zdaj je našel na njenem pobočju smrt pod snegom.

Dr. Artuković v domačem zaporu. — V Franciji so po marseillskem atentatu aretirali celo vrsto hrvaških emigrantov, med njimi tudi dr. Andrijo Artukovića, ki je bil odvetnik v Gospiću (Hrvaško Primorje). Francoske oblasti so ugotovile, da ni bil v nikaki zvezi z atentatorji in atentatom, zato so obvestile o tem jugoslovanske oblasti. Te pa so zahtevale, da Francija dr. Artukovića izroči jugoslovanskim oblastem, ker je bil imenovan eden glavnih organizatorjev tistega kmečkega puča v Liki, ko so hrvaški kmetje prejeli iz Italije puške ter se umaknili v gore, potem ko so napadli žandarmerijo ter se kar v fronti bili z orožniki in vojaki, ki so bili poslani, da zadušijo ta puč. Potem so se puntarji umaknili v gore, kjer so prezebali (bilo je v pozni jeseni in začetku zime). Nekateri so nazadnje pobegnili čez mejo v italijanski Zader, drugi pa so se javili oblastem ter so bili v več procesih pred sodiščem za zaščito države v Beogradu obsojeni na robijo. Med pobeglimi je bil tudi dr. Artuković. Ko je Francija pristala na izročitev, je poslala naša oblast vojno ladjo v Marseille, kjer so vkrcali dr. Artukovića, hkratu pa tudi avtomobil, v katerem je bil kralj ranjen, in divan, na katerem je kralj umrl. Ladja je pred par dnevi prispela v jugoslovanske vode in dne 21. januarja je bil dr. Artuković že prepeljan v beograjski zapor. Nekateri tuji listi trdijo, da je bil dr. Artuković že na ladji zasliševan, jugoslovanski tiskovni urad pa te vesti zanika, češ, da niso resnične.

Vasovalca iz tuje vasi ubili.— Stara, nepisana fantovska postava na vasi pravi, da ne smejo fantje iz sosedne vasi v sosedno vas vasovat. Ponekod se te postave fantje še zvesto drže in pogosto morajo taki vasovalci bežati in so lahko veseli, če odnesejo zdravo kožo. Pogosto jih seveda premikastijo in neredko tujega vasovalca tudi ubijejo. Tej fantovski postavi zvesti so tudi fantje v Mali vasi in Gajevcev pri Ptuju. Ti nikakor niso mogli gledati mirno, kako prihajajo fantje iz Stojncev vasovat v Malo vas in Gajevce. Zato so se 19. novembra lani dogovorili, da pokažejo fantom iz Stojncev, kaj se pravi hoditi v tuj zelnik po dekleta. Zbrali so se na Janžekovičevem domu, se oborožili s koli in ročicami. Kole so obložili z ježevimi kožami. Ko so fantje iz Stojncev prišli, so šli maščevalci za njimi, jih pri Muretincih napadli s koli in je na cesti obležal težko ranjen posestnikov sin Franc Čuš. Že naslednji dan je Čuš v ptujski bolnišnici podlegel zaradi hudih poškodb na glavi. Zdaj so se morali zaradi tega zagovarjati pred sodiščem štirje fantje, ki so se sklicevali na staro fantovsko postavo, da ne pustijo, da bi jim tuji fantje jemali dekleta, vendar pa sodišče te postave ne pozna in je obsodilo vse štiri fante na občutne kazni: Janez Svenček je bil obsojen na 6 let in dva meseca robije, Alojz Janžekovič na 5 let zapora, Franc Fošnarič na 5 let zapora, Martin Janžekovič na 5 let in 8 mesecev — torej so bili kaznovani precej strogo z namenom, da izbijejo fantom iz glave nazor, da veljajo njih fantovske postave.

Okradena grofica. — V Prekmurju je še dovolj grofic, ki so bile včasih gospodarice nad sto in sto težaki. Zdaj sicer tega ni več, ostali pa so še gradovi in gradiči z groficami in njih spomini na pretekle lepe čase. Ena od teh je tudi grofica Ernestina Batianyjeva v Pristavi v Prekmurju. Tej so te dni neznani uzmoviči odnesli z dvakratnim vlomom draguljev in zlatnine za 150,000 Din. Dva tatova, pri katerih so našli grofičine dragocenosti, sedita v mariborskih zaporih.

—Federated Pictures.

Povodenj v državi Washington je zajela več mest in napravila veliko škodo.

Problemi priseljenca

Prošnja za 'registracijo' prihoda

Vprašanje: Prišel sem nezakonito v Združene države l. 1919, moj prijatelj pa l. 1922. Oba sva prišla kot mornarja in od prihoda naprej vedno stanovala v Združenih državah. Sedaj bi rada dobila državljanske papirje. Kaj nam je storiti?

Odgovor: Kar se vas samih tiče, morate vložiti prošnjo na priseljeniško oblast za "registracijo" prihoda, da na tak način legalizirate svoje bivanje. Za to prošnjo služi tiskovina Form 633 in na tiskovini najdete vsa navodila glede zahtevanih informacij, fotografij, ki jih treba vložiti in pristojbine, ki sedaj znaša $10. Ko dobite takozvani "Certificate of Registry" smete vložiti prošnjo za prvi državljanski papir in po dveh letih morete prositi za državljansko spričevalo. Kar se pa vašega prijatelja tiče, on ne more zaenkrat nič storiti, kajti pravica do registracije se razteza le na one, ki so prišli nezakonito do 3. junija 1921. Za one, ki so prišli kasneje, treba čakati na nov zakon. Taki zakonski predlogi so bili v kongresu že nekoliko let, ali do sedaj ni bilo nič storjenega. Na drugi strani je on popolnoma varen v Združenih državah kot so vsi, ki so prišli pred dnem 1. julija 1924.

Državljan po očetu

Vprašanje: Postal sem ameriški državljan vsled naturalizacije svojega očeta. Rad pa bi imel svoje lastno državljansko spričevalo. Kako naj ga dobim?

Odgovor: Od naturalizacijskega urada morate dobiti tiskovino Form 2400, ki jo izpolnite. Priložiti morate dve sliki in Money Order za $5.00, plačljiv na ime Commissioner of Immigration and Naturalization, Washington, D. C. Prošnjo pa pošljite na naslov District Director of Immigration and Naturalization v svojem okraju.

Zapuščina pokojnega inozemca

Vprašanje: Neki priseljenec, moj znanec, je pred kratkim umrl brez oporoke. Zapustil je denar v banki in nekoliko nepremičnin. Nekdo, ki je baje njegov sorodnik, hoče biti imenovan zakonitim skrbnikom zapuščine. Jaz pa znam, da je imel pokojnik ženo in otroke v starem kraju. Kako naj se čuva interese njegove družine?

Odgovor: Ako kdo umre brez oporoke (intestate), zapuščinsko sodišče (surrogate court) po navadi imenuje enega ali pa več izmed najbližjih sorodnikov za upravitelja (administrator) zapuščine. Ako imate kak razlog dvomiti, da dotičnik ni sorodnik, naznanite to sodišču. Pišite tudi konzulu one države, katere podanik je bil pokojnik. Ena izmed dolžnosti inozemskih konzulov je, zaščititi interese starokrajskih družin, ako njih član umre v tej deželi.

Nezgoda delavca na relifu

Vprašanje: Bil sem poškodovan na delu v malem mestecu v New Jersey, kjer sem bil zaposlen pri neki javni gradnji kot relifni delavec. Imam pravico do kompenzacije?

Odgovor: V državi New Jersey je bila ustanovljena začasna Emergency Relief Administracija, ki plačuje odškodnino onim delavcem, ki so bili poškodovani na delu pomožnih gradnjah (work-relief projects). Ako niste še objavili nezgode, storite to takoj. Ako imate kake težkoče, pojdite k najbližji Legal Aid Society.

Starostne pokojnine v državi Iowa

Vprašanje: Kake so bistvene določbe zakona za starostne pokojnine v državi Iowi?

Odgovor: Zakon, ki je nedavno prišel v veljavo v tej državi, se nanaša na potrebne ljudi v starosti čez 65 let, brez ozira, kje so se rodili. Morajo pa biti državljani vsaj 15 let in bivati v državi vsaj deset let. Najvišja pokojnina je $25 na mesec.

Izmed 28 držav, ki imajo slične zakone, le država Delaware ne izključuje inozemcev. V vseh drugih državah mora prosilec biti ameriški državljan za gotovo dobo, po navadi do 15 let.

Flis.

—Federated Pictures.

Uslužbenci v telegrafskem uradu višje kongresne zbornice so bili zelo zaposleni, ko so pričeli prihajati brzojavi, vsebujoči navodila senatorjem, kako naj glasujejo o vprašanju vstopa Amerike v svetovno razsodišče.

Revizija sovjetske agrarne politike

Vladne avtoritete so se izrekle za spremembe

Moskva, 13. febr. — Sovjetska Rusija se je odločila za dalekosežne spremembe sistema kolektivnih kmetij z namenom, da stabilizira ta sistem in poveča produkcijo poljskih pridelkov. Da doseže ta cilj, bo vzpodbujala člane kolektivnih kmetij na izboljšanje njih skupne lastnine in jim zajamčila permanentno rabo zemlje. Dalje bo jasno definirala, kaj je lastnina kolektivne kmetije in kaj je lastnina posameznih članov. Šla bo na delo in ponudila razne ugodnosti 5,000,000 posameznih kmetov, da jih potegne v sistem kolektivnih kmetij; industrijske metode bo raztegnila tudi na poljedelstvo.

Komunistična stranka je sestavila nove regulacije, ki bodo nadomestile one iz l. 1930. Te regulacije je predložil kongresu udarnikov kolektivnih kmetij, ki zboruje v Kremlinu, Jakob Jakovlev, načelnik poljedelskega departmenta komunistične stranke in bivši poljedelski komisar.

Jakovlev je poudaril z ozirom na lastništvo zemlje, da ostane še nadalje v vladnih rokah, da se ne more prodati, dati v najem ali intabulirati, temveč bo poverjena članom kolektivnih kmetij. To jim bo v zagotovilo, da bodo oni želi koristi izboljšanja zemlje, katero bodo obdelovali. Člani, ki zapuste kolektivne kmetije, ne bodo dobili zemlje nazaj, temveč le še nerazdeljeno zemljo, ki je državna last.

Nove regulacije dovoljujejo vsakemu članu kolektivnih kmetij, da sme imeti eno kravo, tri teleta, dve svinji z mladiči, petnajst ovac in neomejeno število koz, perutnine in zajcev.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju. To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete ali sorodniku v domovino! te svojcem v domovino.

Armada brezposelnih narašča v Angliji

Nad 200,000 delavcev izgubilo zaslužek v januarju

London, 13. febr. — Poročilo angleškega delavskega ministra, ki je bilo včeraj objavljeno, kaže, da je v januarju nadaljnjih 239,558 delavcev in delavk izgubilo zaslužek. Dne 28. januarja je imela Anglija 2,325,373 registriranih brezposelnih delavcev, samo 63,695 manj nego v januarju preteklega leta.

Poročilo naglaša, da je za porast armade brezposelnih odgovoren padec aktivnosti v trgovinah in industrijah, kar je običajni pojav v tej dobi leta. Proti koncu meseca, je rečeno v poročilu, je bilo že opaziti večje aktivnosti v težkih industrijah in izgleda, da se bo situacija izboljšala v tem in prihodnjih mesecih.

Medtem pa nezadovoljnost med brezposelnimi narašča. Vlada je naletela na veliko opozicijo, ko je naznanila revizijo brezposelnostnega zavarovanja, ki določa redukcijo podpor. Ta nezadovoljnost se očituje v izgredih v industrijskih mestih, ki so na dnevnem redu. Včeraj je velika množica brezposelnih vdrla v relifni urad v Mayportu, ko uprava ni hotela sprejeti njih deputacije. Pobila je šipe v oknih, razbila pohištvo in v bitki, ki je sledila, je bilo več oseb ranjenih, med temi dva člana policijske čete, ki je bila pozvana, da razžene brezposelne.

Laboriti kujejo politični kapital iz nepokoja, ki ga je izzval vladni načrt redukcije brezposelnostnih podpor. Njih predstavniki v parlamentu so pri drugem čitanju vladnega načrta predlagali nezaupnico MacDonaldovi konservativni vladi in danes se bo o predlogu vršila debata. Predlog uključuje tudi zahtevo, da vlada umakne redukcijo brezposelnostne podpore, to je, da plačuje staro podporo, dokler ne bo končana preiskava v tej zadevi, katero je odredila vlada.

Najmanjše število polomov bank v 15 letih

Washington, D. C. — V preteklem letu je manjše število bank zaprlo vrata kakor v katerem drugem od l. 1920, se glasi poročilo odbora federalnih rezervnih bank. Lansko leto je samo 56 bank, ki so imele vlog v vsoti $37,000,000, prenehalo s poslovanjem, med temi ena, ki je bila članica federalnega rezervnega sistema, a je imela le vlog v vsoti $40,000.

Odbor federalnih rezervnih bank pravi, da se je bančna situacija precej izčistila. Od 4215 bank, katere je predsednik Roosevelt zaprl, ko je razglasil bančni praznik ob nastopu svoje službe, je samo 190 bank obnovilo poslovanje ali pa so dobile oskrbnika.

Poročilo odbora federalnih rezervnih bank ne omenja dejstva, da je bilo v zadnjih dveh letih preprečenih veliko število bančnih polomov zaradi tega, ker so bankirji prejeli velika vladna posojila.

FILMSKI MAGNATI SE POSLUŽILI NOVEGA TRIKA

Hollywood, Cal. — (FP) — Boj med unijo filmskih igralcev, ki se je nedavno pridružila Ameriški delavski federaciji, in filmskimi družbami je prešel v nov štadij, ko so magnatje obljubili "free-lance" igralcem še več kakor pa zahteva unija.

Tega trika so se poslužili z namenom da napravijo demoralizacijo med člani nove unije in jih pripravijo do dezertacije. Novo pogodbo, ki vsebuje vse unijske zahteve in več, so pripravljeni podpisati brez priznanja unije.

Unijski voditelji pravijo, da iz te moke ne bo kruha, ker je bila slična pogodba v veljavi že zadnja štiri leta, toda je Academy of Motion Picture & Sciences, ki je smatrana za kompanijsko unijo, ni enforsirala. "Če ni akademija mogla uveljaviti sedanje pogodbe, kdo naj pričakuje, da bo uveljavila novo," se glasi izjava vodjev aktorske unije.

Zaenkrat se filmskim družbam še ni posrečilo demolizirati filmskih igralcev in igralk. Mnenje prevladuje, da ne bo s podpisom nove pogodbe nič, dokler družbe ne pristanejo na priznanje aktorske unije.

Abesinija noče plačati odškodnine Italiji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Včeraj popoldne je Mussolini sklical sejo vrhovnega obrambnega sveta, kateri je tudi predsedoval. Seje se je udeležil tudi general Italo Balbo, bivši minister letalstva in poznejši governer Libije. Zakaj je bila seja sklicana, ni bilo pojasnjeno.

Kako je z otroškim amendmentom

Salt Lake City, Utah.—Nižja zbornica legislature je na pritisk interesov sladkorne pese zavrgla zvezni amendment za odpravo otroškega dela. Za dodatek je glasovalo 29 poslancev, proti pa 31.

Istočasno je bil otroški amendment sprejet v državni zbornici Wyominga.

Zmaga železniških klerkov

Atlanta, Ga. — Federalni delavski odbor je odločil, da je bratovščina železniških klerkov predstavnica klerkov pri Atlanta Terminal Co. v zadevah kolektivnega pogajanja. Volitve, ki so se vršile pod nadzorstvom vladnega odbora, so izpadle v prilog bratovščini. Komaj 15 odstotkov klerkov se je izreklo za kompanijsko unijo.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Zbudila sva vas? — je vprašal Samojlov, ne da bi pozdravil, nenadoma mračen in ves v skrbeh.

— Nisem spala! — je odgovorila in molče opazovala gosta s pričakujočimi očmi.

Spremljevalec Samojlova je težko hropel; snel je čepico, dal materi svojo široko roko s kratkimi prsti in ji prijateljsko, kakor star znanec, dejal:

— Zdravstvujte! Ali me ne poznate več?

— Ah, vi? — je vzkliknila Vlasovka vsa razradoščena. — Jegor Ivanovič?

— Jaz sam! — je odgovoril in je pripognil svojo veliko glavo z dolgimi lasmi kakor psalmist. Njegovo polno obličje se je dobrodušno smehljalo, drobne, sive oči so gledale na materin obraz ljubeznivo in jasno. Samovarju je bil podoben — prav tako okrogel, nizek, s tolstim vratom in kratkimi rokami. Obraz se mu je svetil in lesketal, glasno je dihal in v njegovih prsih je nekaj neprestano godlo in hropelo . . .

— Stopite v izbo, takoj se oblečem! — je prosila mati.

— Prošnjo imava do vas! — je ves v skrbeh dejal Samojlov in izpod čela pogledal na njo.

Jegor Ivanovič je vstopil v izbo in dejal:

— Danes zjutraj, moja ljuba, se je vaš znanec Nikolaj Ivanovič vrnil iz ječe . . .

— Ali je bil zaprt? — je vprašala mati.

— Tri — Tri mesece in enajst dni . . . Videl je Malorusa — sporoča vam pozdrave, in Pavla, ki vas tudi pozdravlja in prosi, da se ne vznemirjate preveč in da vam povemo, da služi ječa človeku na njegovi poti za oddih — tako je uredila naša skrbna oblast . . . Sedaj pa prihajam k stvari. Ali veste, koliko ljudi so včeraj zaprli?

— Ne! Razen Pavla — še koga? . . . — je vzliknila mati.

— On je — devetinštirideseti! — ji je Jegor Ivanovič mirno segel v besedo. — In pričakovati je, da pograbi jih gosposka še nekaj desetin! Tega gospoda tudi . . .

— Mene tudi ! — je mrko dejal Samojlov.

Vlasova je začutila, da lažje diha . . .

— Potem vsaj ne bo sam! — ji je šinilo v glavo.

Ko se je opravila, je stopila v izbo in se bodro nasmejala.

— Dolgo ga gotovo ne pridrže, če so jih toliko pobrali . . .

— To je res! — je dejal Jegor Ivanovič. — Ampak če jim sedaj osolimo to južino, obsede z dolgim nosom . . . Stvar je ta: če prenehamo sedaj z brošurami in letaki, se orožniki oprimejo tega žalostnega pojava in ga izkoristijo zoper Pavla in tovariša, ki so jih vrgli z njim v luknjo . . .

— Kako to? Zakaj? — je nemirno vzkliknila mati.

— Prav enostavno, moja draga! — je mehko dejal Jegor Ivanovič. — Časih tudi policijo sreča prava misel. Premislite: dokler je bil Pavel prost — so bile knjižice in listki; ko Pavla ni — ni ne knjižic, ne listkov! Iz tega sledi, da je on sejal knjižice, kajne? No, in potem pridržite vse od kraja . . . Ti žandarmi se lotijo človeka tako, da ne ostane od njega drugega kot besede in žalosten spomin . . .

— Razumem, razumem! — je mati bridko dejala. — Oh, moj bog! Kaj pa sedaj?

Iz kuhinje je zadonel glas Samojlova:

— Skoro vse so polovili, da bi jih vrag vzel! Sedaj je treba, da nadaljujemo stvar ne le zaradi stvari same . . . temveč tudi da otmemo tovariše.

— Ampak človeka ni, ki bi vse to opravil! — je pristavil Jegor in se nasmehnil. — Spise imamo izborne . . . sam sem jih sestavil . . . ampak kdo naj jih nese v tovarno, tega ne vem.

— Na vratih preiščejo vsakega! — je dejal Samojlov.

Mati je čutila, da od nje nekaj želita in pričakujeta, in zato je naglo vprašala:

— Torej, kaj je? Kaj?

Samojlov je obstal med durmi in dejal:

— Vi, Pelageja Nilovna, ste znani z branjevko Korsunovo . . . .

— Znana sem! In kaj potem?

— Govorite ž njo, da jih ona vtihotapi v tovarno?

Mati je z obema rokama odklonila.

— To ne pojde! Baba je klepetava . . . Ne, to ne pojde! Če izvedo, da sem jaz . . . iz te bajte . . . Ne, ne!

In kakor da bi jo nenadoma prešinila dobra misel, je radostno in tiho nadaljevala:

— Dajte jih meni! Sama oskrbim vse to . . . sama najdem pot! Marjo naprosim . . . da me vzame za pomočnico! Živeti moram in delati! Hrano bom nosila v tovarno . . . Vse oskrbim sama!

Položivši roke na prsi je zagotavljala, da uredi vso stvar in naposled zmagoslavno vzkliknila:

— Uvidimo naj — Pavla Vlasova ni, a njegova roka sega tudi iz zapora . . .

Vsi trije so oživeli. Jegor si je mel roke in smehljaje dejal:

— Imenitno! Če bi vedeli, kako imenitno je. Naravnost — prelepo!

— Kakor na naslonjač sedem v ječo, če se to posreči! — je dejal Samojlov in si zadovoljno mel roke.

— Oh, mamica — kakšna krasotica ! — je hripavo kričal Jegor.

Mati se je nasmehnila. Jasno je bilo: če bodo listki vedno prihajali v tovarno — gosposka uvidi, da jih sin njen ni razširjal. V zavesti, da more izvršiti to nalogo, je kar trepetala od radosti.

— Kadar obiščete Pavla, — je dejal Jegor, — povejte mu, da ima imenitno mater . . .

— Jaz ga bom prej videl! — je dejal Samojlov in se nasmehnil.

— Kar povejte mu — da vse potrebno ukrenem! Oh, da bi on vedel za to . . .!

— A če ga ne zapro? — je vprašal Jegor in pokazal na Samojlova.

— No, kaj potem?

Oba sta se zakrohotala. Spoznavši svojo napako se je sama tiho in zmedeno, nekam lokavo zasmejala.

— Lastna koža je človeku najbližja! — je rekla in povesila svoje oči.

— To je res! — je vzkliknil Jegor. — Zavoljo Pavla se nikar vznemirjati in žalostiti. Še čilejši se povrne iz ječe. Tam se oddahne in se še to in ono nauči, a v prostosti nima časa za take reči . . . Trikrat sem že sedel in še vselej sem imel, če že ne posebno zabavo, nedvomno korist za srce in dušo.

— Kako težko sopete! — je dejala Vlasovka in prijazno pogledala njegov preprosti obraz.

(Dalje prihodnjič.)

—Federated Pictures.

Nasprotniki Hitlerjevega režima še vedno bežijo iz Posaarja, da se izognejo prosekucijam.

Frederic Boutet:

Da le njena obvelja

Perrentin je prišel domov prej kakor navadno. Njegova žena, ki je šivala pod lestencem v majhni jedilnici za pogrnjeno mizo, je spoznala po njegovih počasnih kretnjah in nepremičnosti obraza, da je silno razburjen.

Da bi dosegel v življenju uspeh, je kazal Perrentin vedno in povsod praktično treznost in zdravo pamet in prizadeval si je ohraniti popolno hladnokrvnost. Po njegovem naziranju je bil to način širokopoteznih ameriških trgovcev. Gospo Perrentinovo je ta manira jezila in zmerjala ga je s klado. Imela ni prav nobenega zaupanja v zdravo pamet svojega moža, niti v njegovo prevdarnost, niti v mnogo obetajoče trgovske preokrete, ki bodo vrgli sto tisoč frankov na teden. Priznavala mu je mnogo dobrih lastnosti, toda nalašč je odklanjala baš tiste, ki je bil najbolj ponosen na nje. Sodila je o njem, da je raztresen, lahkomiseln, površen, nerazsoden in povsem nesposoben karkoli dobro napraviti. Rada bi ga bila imela kot uradnika brez iniciative in odgovornosti. Očital ji je, da mu gre na živce; to je bil njun običajni konjiček.

Navadno se je vračal Perrentin zvečer in pripovedoval je o mnogih načrtih in svojih velikih nadah; danes zvečer, nepremičen kakor še nikoli, je govoril o vremenu.

— No, kaj je, Edmond? — ga je ogovorila žena.—Nikar ne igraj te komedije miru! Kaj se ti je danes zgodilo? Govori hitro.

— Saj ne igram komedije, draga Alice—je odgovoril Perrentin počasi z glasom, ki se je malo tresel od zadržanega razburjenja.—Sem kakršen sem . . . Saj ne morem postati tebi na ljubo splašen in divji.

Gospa Perrentinova je bila preveč radovedna, da bi se prepirala.—Nikar me ne muči—je prosila.—Kaj je novega?

— No, malenkost—je odgovoril kakor odsoten.—Kupčija s Terrachom. Saj sem ti že pravil o tem . . . No torej, vse je šlo gladko.

— Res? . . . Kupčija se ti je posrečila? — je vzkliknila Alice. — Ah, kako sem srečna!

Padla mu je v naročje. Vzpodbujen po njenem začudenju je Perrentin pripomnil: — Da, ta kupčija se mi je posrečila. To ni mnogo, ponavljam: samo osem tisoč provizije, toda nove ponudbe na mnogo širši podlagi . . .

— To bomo videli . . . Zaenkrat je tu resničen uspeh . . . Toda zakaj mi nisi povedal tega takoj, ko si prišel . . .?

Zamahnil je z roko.

— Saj res, s tem bi moral začeti . . . Toda kaj hočeš, Alice, če ima človek kupčije v glavi . . . Ena stvar se posreči, druga se skazi . . . Preveč sem vajen te gugalnice, da bi se razburjal.

Alice ni pokazala, da je to prva stvar, o kateri ve, da se je posrečila. Vprašala je samo:

— Je kupčija sklenjena? Si prepričan o tem?

Nasmehnil se je. Žena je pa znova povzela besedo vsa srečna:

— Končno bova imela nekaj denarja. Koliko sreča! . . . No, za kaj ga bova porabila?

— O tem se bova pomenila po obedu — je dejal Perrentin. — In poiščeš mi tisto potrdilo o proviziji, ki sem ti ga dal. Odnesem ga takoj jutri k Dursyju; od njega moram dobiti ta denar.

— Kakšno potrdilo?

— Tisto vendar, ki se tiče kupčije s Terrachom, tisto, ki mi jamči za osem tisoč frankov . . .

— Saj mi ga nisi dal? . . .

— Kako, da ti ga nisem dal? . . . Kar spomni se, Alice, saj dobro veš, da sem ti ga dal, proseč te, da bi ga spravila v predalček z našimi papirji . . .

— Kaj še. Spominjam se, da si mi ga pokazal in spravil nazaj v žep. Le poglej, gotovo ga najdeš tam.

Perrentin ni mislil več na to, da bi se delal brezbrižnega. Roke so se mu tresle, ko je potegnil iz žepa denarnico, jo odprl in izpraznil. Potrdila v nji ni bilo.

Evo, vidiš—je dejal ženi.

— Vidim, da si izgubil — je vzkliknila.

— Kaj se ti je zmešalo! Tebi sem ga dal. V predalčku mora biti.

— Pravim ti, da ga ni. Nisi mi ga dal. Nisem ga spravila. Sicer pa, kar prepričaj se sam . . .

Planila je v spalnico, mož pa za njo. Pogledala sta v predalček, prebrskala vse papirje, spravljene v njem, toda potrdila ni bilo v njem.

— Vidiš torej—je dejala Alice strogo, tu ni nobenega potrdila. Saj sem vedela, da ga ni. Vidim še, kako si ga spravil v žep, podala sem ti ga.

— Ne govori tega, ne trdi tega, izgubila si ga, ne poskušaj obdolžiti me, mene, ki sploh nič ne morem za to . . . Saj se vendar potrdilo v žepu ne more izgubiti.

Pač, pač. Saj lahko pade iz žepa, ko jemlješ iz njega druge papirje; lahko se raztrga, ne da bi to opazil, lahko se . . . kaj vem? Eno je gotovo, in sicer, da si spravil potrdilo v žep in da ga tam ni več . . . Potem pa še praviš, da nisi raztresen, površen in pozabljiv . . . Ah, ah, imenitno znaš sklepati kupčije. Čestitam ti. Pa še misliš, da si sposoben za velike kupčije. Če se ti končno posreči, pa vendar še dokažeš, da od tega nič nimaš. Kajti brez tega potrdila nimaš pravice?

Perrentin je zamahnil z roko. Ni si upal izraziti niti najmanjšega upanja, dobro vedoč, da mu Duroy brez potrdila ne bo plačal. Ves iz sebe je iskal v spominu, kam bi bil spravil potrdilo. Njegova prva misel je bila, da je zahteval potrdilo od svoje žene v prepričanju, da ji ga je izročil. Zdaj o tem ni bil več prepričan. Morda ga je pa res spravil nazaj v žep. Ni se spominjal. Glavo je imel polno zapeljivih sanj o bogastvu in zato ni čuda, da je bil včasih raztresen, kar je pa skrbno prikrival.

— Aha, se že zavedaš — je dejala naenkrat Alice, ki je sledila smeri misli svojega moža . . . Zdaj si se pa spomnil, da mi potrdila nisi dal . . . Bodi torej vsaj odkrit in priznaj to. Priznaj, da ne veš, kaj delaš in da se v važnih zadevah ne moreš zanesti na samega sebe . . . Če se ti slučajno ali po srečnem naključju posreči kupčija, jo takoj po neumnosti pokvariš . . . Ne, verjemi mi, to je že od sile . . . Ti si pravi trgovec ameriškega sloga . . . Lahko si ponosen na svoj talent . . . A pošten urad, ki bi nama zagotovil trden in dober položaj, to gospod prezira . . . Ne, če pomislim na to, na siguren dobiček, na denar, ki ga je treba samo sprejeti . . . gospod pa izgubi potrdilo . . . ne, vse kar je prav! . . . To je res že zadnji udarec.

Vedno bolj razjarjena, vedno bolj strupena in bojevita je dolgo godrnjala; nadaljevala je drugi dan in preganjala ga je v naslednjih dneh vedno bolj strupeno. Ni se mogla vživeti v dogodek, ki je bil postal za njo težak polom. Na moža je gledala z drugačnimi očmi, zaničevala in prezirala ga je.

Nekega jutra je bila Alice sama doma. Okrog enajstih je zapel zvonec. Bil je pismonoša s priporočenim pismom. Mlada žena je spoznala na kuverti pisavo svoje omožene prijateljice s kmetov.

V kuverti je bil zložen papir in listek. Alice je čitala na listku:

— Draga moja, hvala ti za knjige, ki si mi jih oni dan poslala. Pazila bom na nje, kar brez skrbi bodi. Začela sem čitati Max Didierovo "Strastno dete". To je zelo zanimivo in lepo pisano; toda med stranicami sem našla papir, ki je morda važen in ki ti ga hitro vračam.

Ne da bi čitala dalje je Alice brž razgrnila papir. Malo je manjkalo, da se ni onesvestila. Bilo je potrdilo o proviziji. Kar se je spomnila vsega: kako se je mož vrnil domov, kako ji je izročil papir, kako je odšla v spalnico in sedla s knjigo v roki, hoteč prečitati zadnje poglavje, ki jo je držalo v napetosti. Potrdilo je položila v knjigo, drugi dan je pa odnesla knjigo prijateljici, ki bi jo bila rada prečitala.

Za hip je ostala nepremična in nema . . . Torej ona sama se je motila; torej ona je izgubila potrdilo, torej ona je bila neumna, raztresena in trmasta.

Lahko si je mislila, kako bo njen mož triumfiral. Mislila je na plohe očitkov, ki so letele dan za dnem nanj . . . Mislila je na to, v kakšni luči bo zdaj pred njim . . .

Kar je zaslišala, da so se vrata v predsobi odprla. Vračal se je mož. Sram jo je bilo in kar tresla se je od strahu, ko je napravila dva koraka proti vratom, da bi mu stopila naproti in povedala vse po pravici . . . Toda ustavila se je . . . To je presegalo njene moči . . . Vrnila se je k peči, prižgala svečko, sežgala hitro potrdilo o proviziji in zmečkala med prsti pepel.

NEKAJ O KLIMAKTERIJU

Okoli petdesetih let se pojavi v ženskem organizmu popolna presnova: jajčniki odpovedo svojo službo in ženska postane neaktivna. To dobo imenujemo klimakterij. Za časa klimakterija se pojavljajo v ženskem organizmu razne spremembe, najpogostejše so pa duševne spremembe starajoče se ženske.

Ljudstvo misli, da ženska v dobi klimakterija rada zblazni, dobi raka ali pa kar na lepem umre. Za vsako ljudsko govorico in praznoverjem tiči nekaj resnice. Res je, da menja marsikatera ženska v dobi klimakterija svoj značaj; dobre in pohlevne ženske postanejo prepirljive in zbadljive, klepetave in hudobne. Ženske, ki so bile zmerom trezne in pametne, pričnejo pijančevati, hladne ženske prično noreti za moškimi, varčne gospodinje postanejo zapravljive. Sicer pa, hvala bogu, so taki pojavi le prav redki.

Res je pa, da je ženska v tej dobi bolj sprejemljiva za kakršnokoli bolezen, tudi za raka. Rak na maternici se da v začetku ozdraviti z operacijo in kesnejšim obsevanjem z Roentgenovimi žarki. Ženske, ki dobe v dobi klimakterija krvavitve ali iztok, naj takoj povprašajo zdravnika za svet. Tako se skoraj gotovo izognejo raznim boleznim, ki bi sicer utegnile biti smrtne.

Popolnoma nezmiselna je pa trditev, da bi ženska samo zaradi klimakterija mogla umreti. Le to je, da se je v dobi klimakterija laže prime kakšna bolezen kakor pa v mladosti, ker je že bolj v letih.

Živčne motnje v dobi klimakterija se lahko ublaže in ozdravijo z zdravili za živce in hormonskimi preparati.

PROLETAREC

je slovensko glasilo socialistične stranke v Ameriki. Vsak delavec in rojak, ki se zanima za socializem, bi ga moral redno čitati, ker vam kaže

PRAVO SLIKO SOCIALIZMA

Naročnina znaša $3.00 na leto, $1.75 na pol leta

Naslov: PROLETAREC

3639 W. 26th Street

CHICAGO, ILLINOIS

Pišite po naš cenik knjig!

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ker potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa se za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatoriční dopisi o naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

HUMOR

Poslednje besede

"Marija, daj, prižgi vendar vžigalico — po plinu smrdi . . ."

•

Dva prvaka

V kavarno pride gospod, obesi svojo suknjo na kljuko in pripne nanjo listič z besedami: "Ta suknja je last boksaškega prvaka. Vrnil se bo čez deset minut."

Nato odide, ker je moral telefonirati.

Ko se čez deset minut vrne v lokal, ni njegove suknje nikjer. Ostal je le listek, na njem so bile pa pripisane tele besede:

"Suknjo je vzel svetovni prvak teka na dolge proge. Vrnil se ne bo več."

•

Židovska

"Kaj rečeš, Moric — kaj vzamem za maskarado, višnjevo ali rdečo masko?"

"Kakšno masko! Lepo se mij, pa te živ krst ne bo znal!"

•

Ribeznova žena potuje z možem po opravkih in si krajša čas, kadar je sama v hotelu, s čitanjem Dostojevskega "Idiota". Zadnjič je pa knjigo nekam odložila in je nikakor ni mogla najti. Zato je pozvolila sobarico in jo vprašala:

"Ali niste nikjer videli 'Idiota'?"

Sobarica se je pomenljivo nasmejala: "Mislim, da je gospod soprog spodaj v salonu!"

•

Nepričakovana posledica

Mehiški predsednik Cadenas je dovolil svojim sodržavljanom, da se lahko obrnejo nanj z brzojavnimi plačnimi brzojavkami, če imajo kakšno pritožbo. Prva brzojavka, ki jo je dobil, se je glasila:

"Prosim, ukrenite, da bodo olajšali latinske šolske naloge. Jose Barreira, gimnazijec."

Najhitrejša direktna vožnja v JUGOSLAVIJO

na največjih in najmodernejših parnikih, ki redno plujejo v vaše domovine. Plujejo iz New Yorka v Jugoslavijo

SATURNIA 21. feb., 17. maja. - ROMA 9. marca in 20. apr.

Poslužite se te hitre vožnje in udobnosti ter ekonomije, da greste DIREKTNO brez vsake premenjave vlakov. MILO PODNEBJE SOLNČNE JUŽNE VOŽNJE se pomaga na udobnostih in pri zabavi moderne ugodnosti, prijaterska postrežba in izvrstna kuhinja

Preko Genove—v 15 urah v Jugoslavijo

REX (svetovno najhitrejši parnik) 27.feb., 30.mar., 27.apr.

CONTE DI SAVOIA 16. marca, 13. apr., 11. maja

Oglasite se pri kateremkoli našem agentu ali na:

333 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Italian Line

AGITIRAJTE ZA "PROSVETO!"

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4906
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila